

Íñðôíëíãè÷åñêàÿ íàðàäèäìà è åå ñîñòàâëýþùèå â ñèñòåìà "ìáíóñêðèò"

Àâòîð îëüâà Âèéòîðîâíà Äóëëíà
03.09.2010 å.
Íñëåäíå ïáíâéåíèå 03.09.2010 å.

This article describes morphological paradigm and its components in the IAS «Manuscript», gives details about the unique unity of grammatical dictionary of Old Russian language - the type of change involved in the formation paradigm as well as the types of fractional index change.

1.

Ýéâéêòðííúé áðàìàòè÷åñéèé ñéïâàðú äðåâáíåðóññéïáî ýçûéà (ääëåå ÁÑÄß) eåæèò á íñííåå àâòòìàòè÷åñéïáî éåììàòèçåòíðà äðåâáíåðóññéèò òåéñòïå ñèñòåìû “läíóñéðéïò” è iðåâñòàäéÿåò ñíáíé áàçó àäííûò, ñíäåðæàùòþ èéíåáèñòè÷åñéèå ååéééòû, èò cíà÷åéÿ è ñåýçè.

Åǽieðaíæ. ÆÑÄß ýâéýþöñý iññíáà, iññí-æ-áíéà, òeëi eçíáíáíéý, áàðeàíò iññíáú, iàðaáæ-æ-áíà, nóááíæðaáæ-æ-áíà (iññíðíáíáá ñí.: [Àáðííàðeèceðíáíáíúá 2007]).

Òèï

èciàíáíéy (ÒÈ) ýáéýàòñý óíéêáéüííé áäééòöáé áàcû áäáííüô. ÒÈ íáéàääååò
ééäàññéööéööþùèìé áðäàíàòè÷åññéèìé öðäðåéöåðëñòééàìé ÷å÷è, èíååò ñâýçü
íäííåðåíàíåíí ñ áâðéæíòaié íñííåû è áðiáÿüèìé á òeí èciàíáíéy íéíí÷áíéyìé è
òàééèì íáðàçíí îðäàíéçöåò íàðåáéëåíò ñéíñà. “Óàðàéöåðëñòééîé òeííâ èciàíáíéy
èíåíé ñóúåñòåéöåðëüííåí ýáéýåöñý ðíâ,
ïðèéäåàòåéüííâí – ÷éáííñòü è ðàçöÿä, áëàäíëà – íàééííáíéå, áðåíÿ (äéÿ ïðè÷àñòéÿ á ñíñòåâå áëàäíëà), çàëíâ (äé
(äéÿ ïðè÷àñòéÿ)” [Áåðòíàòéçéòíâííúâ 2007].

Äǟēīēȫ ȫēī ǟīīǟ, īēī-ǟīēǟ ēīǟp̄o
 n̄ǟl̄ēn̄ȫǟ è̄c̄ǟ-ǟīēȳ. Ǟēȳ ǟǟēīēȫ ȫēī ǟīīǟǟ c̄ǟ-ǟīēǟ ȳǟēȳǟȫn̄ȳ īīǟd̄ īīīēīǟ,
 ēǟēñ̄ēé̄-n̄ǟl̄ǟīȫ-ǟñ̄ēǟ è̄ēǟñ̄ēé̄-ǟd̄ǟīl̄ǟȫ-ǟñ̄ēǟ ȫāȫǟēȫǟȫn̄ȫēé̄. N̄ǟl̄ēn̄ȫǟǟè̄
 īēī-ǟīēǟ ȳǟēv̄b̄ȫn̄-ǟēñ̄ēí̄ è̄īǟǟǟ (ǟēv̄ n̄ó̄ūǟñ̄ȫǟȫǟǖīǟ). ð̄ǟ. -ǟēñ̄ēí̄, īǟǟǟǟ (ǟēv̄ īð̄ēë̄ǟǟȫǟǖīǟ).

èçìåíýåíñòü, åðåíý, ÷èñëî (äëý
ãëàâîëà) è ò. ä.

Åëÿ áûýäéàíéÿ ñïáööôèéè ÁÑÄß ñïññòåâè
åái ñ áðôåèì áðàìàòè÷åñêèì ñëíààðåì, à èìåíí, ñ áðàìàòè÷åñêèì ñëíààðåì
ðôññêîáì ýçûêà Á. Á. Çàëèçíÿêà. Á ïñíàå ñëíààðÿ - éëåññèôèéàöèÿ ñëíà
íí áðàìàòè÷åñêèì ðàçðÿäàì. Ííà áðàìàòè÷åñêèì è ðàçðÿäàì
Á. Á. Çàëèçíÿêà ííèìàåò “ñïáööôíññòü ñëíà, ó êîòîðûô íàáîð éëåòîê, íáðàçóþùèõ
íàðåàæäíò, íäéíàéíà (ò. á. íäéíàéíà ÷èñéî êëåòîê è èõ íàçâáíéÿ)”
[Çàëèçíÿê 1977: 5]. Á ñëíààðå áðàìàòè÷åñêèé ðàçðÿä ñïñòåâòñòåóåò
éäéññééí-áðàìàòè÷åñêèíò éëåññòü ñëíà. Íñòðîéòü íàðåàæäíò ííæíí ñ ìíññüþ
ñëñòåâù èíååéñíà è óñéíàíûô íàçíà÷åíèé, êîòîðûô íòñûéàþò ÷èòàðåéÿ è ðàçääéø “Áðàìàòè÷åñêèå ñâåäéíéÿ”, ää
ñïðÿæäíéÿ è ñëéííàíéÿ. Ôàéæà ñíæíí íñòðîéòü íàðåàæäíò íåíññðåäñòåâííí ë
èíàåéñó, íññéïüéò âñå åái ýéåàíòû ôéacûâàþò íà íñðåäéäíííà íñðôîéñà-åñêíà çíà÷åíèå. Ñëíàí à áðàìàòè÷åñêèí ñëíààðå íñðåä
å ñâåäé ñëñòåííé ôîðìå (åéÿ ñëéííÿåíûô ÷àñòåé ôðå÷- - È. I., åá. ÷., i. ð., äéÿ
åéàåííà - èíðèíèòèå, åéÿ íññéííÿåíûô – åäéíñòåâííà òîðìà). Á ÁÑÄß íàðåàæäíà
ñòðîéòñÿ íðè íññùè íññíàû (âàðèåíòà íññíàû) è ÒÈ, êîòîðûé íñéacûâåâò, êàé áûëí
ñéåçàíí åûðå, áðàìàòè÷åñêèå ñðåðåéòåðèñòéèé ñëíàåðííé åäééíòû, è åôñïäýùèõ à öëè
èçíàíåíéÿ íèíí-åíéé (âàðèåíòå íèíí-åíéé), êàæäíà èç êîòîðûô èíàåò ñâå
çíà÷åíèå. Èìåíí óàéèò íàðåçíí ÒÈ áîññòå ñ íññíàíé à ÁÑÄß íàðåçóþò íàðåàæäíò
ñëíàà. Á òíí ñëó÷àå, åñëé ó íññíàû åñòü âàðèåíòû, êîòîðûô ðàçëè÷àþòñÿ
÷åðåäóþùèíèny íññíàíòå (íàïðèíåð, bqI- / bqIc...-), òíí ííè èíàþò ñâýçü ñ íññíàíé è
íàðåçóþò íññíàæäíò, êîòîðåÿ èñíññüçóåñÿ åéÿ íññòåííéÿ íàðåàæäíû.

Ó íåèçìáíýåìûõ ÷àñòåé ðå÷è íæðåäæåíà
ñíñòïèõ èç åæèíñòåâåííé ôîðiû á íåîèõ ñeiâàðyõ. Á ÅÑÄß ó íåèçìáíýåìûõ ÷àñòåé
ðå÷è ÒÈ íå èíàåô iêíí÷àíéé.

2. Å ÆÑÄÙ âñå ñëîâàðíûå åäèíèöû

Â

íàñòþýùåå áðäiáý ÆÑÁß ñíàáðæèò 128499 íñííâ, áðéþ-àý èíðíáâúå è ííá-÷éíáííúå; 15320 èíðíáâúö ïñííâ; 15236 óíèéâëüíûö ÒÈ; á öíi ÷eñéä: 6941 èíðíáâàÿ íñííâà ñóùåñòåèòåëüíûö, 2438 èíðíáâúå ïñííâ iðéëäääòåëüíûö, 4465 èíðíáâúö ïñííâ äëäääéíâ, 94 èíðíáâúå ïñííâú ìåñòðèíåíé, 680 íñííâ íàðå-÷éé, 152 íñííâú iðåäëéâòåðéâíâ, 37 íñííâ ÷àñòèö, 89 íñííâ ñíþçíâ, 108 íñííâ iðåäëííâ è 9 íñííâ íàæäííâòèé.

Äëÿ

òíáî ÷òíáú ñíèñàòú áñá ñëíáîòíðíù, èñíïëüçóåòñý äðíáíäy éíáåéñàöèý ÒÈ.
 ìáíðéíàð, íàðåäéäíà íðèëáàåòåëüíûò èíàíííâí ñêëííáíéy òëíà giS€ (1à) èíååò 5 ïíäíàðåäéäí: íàðåäéäílo
 íðèëáàåòåëüíûò ñ íñííâíé íá íá çäáíäýçü÷íûé ñíäéñíûé (1à), íàðåäéäíû ñ
 íñííâíàð íá çäáíäýçü÷íûá è -ñé (1à_é, 1à_ã, 1à_õ, 1à_ñé). Áíáéíàð-íí
 íðåáíéçíàáíû íàðåäéäíû íðèëáàåòåëüíûò íñòíèíåííâí ñêëííáíéy òëíà giS•] (2à, 2à_é, 2à_ñé, 2à_õ, 2à_
 (1á) èíåþò 2 ïíäíàðåäéäíû: íàðåäéäílo ñ íñííâíàð íá øëíýüèå è àôôðééåòû (1á_ø) è
 íàðåäéäíò ñ èíûìè íñäéñíûìè á èííöå íñííâû (1á). Òàéèíi æå íáðåçíi íðåáíéçíàáíû
 íàðåäéäíû íðèëáàåòåëüíûò íñòíèíåííâí ñêëííáíéy òëíà o[g]] (2á). Éíáåéñàöèý äðóåéö ÷àñòåé ðå÷è
 òåéæå íñííâíàð íá ñâíéñòååò è cíà÷åéýö ÒÈ, íñííâí è íéíí÷åíéé.

Òàêèì

Íáðàçíi, íiðóliéíâé-÷áññéóþ íáðàæáèáíó á ÁÑÄß íáðàçóþò èíáþùèå ñíðóåâðóñðóåðþùèå
áðóáííàðóé-÷áññéèå çíá-áíéy íñííâà (áàðéèáíóú íñííâú) è ÖÈ ñ áðíäýùèí á íáâí íáíðíi
íéñí-÷áíéé. ÖÈ yáéýøðñý óíééàëüííé áåðéëóåé áäáíííâí ñéíâàððý. Á ÁÑÄß eñííéüçóåðñý
áðíááý èíáâéññðóéý ÖÈ, -òíáú ííéññðóéý áññâ áíçííæíúá íáâíðû ñéíâòíðíi ñéíâà.

Eèòåðàòóðà

Àåòìàòè÷åñéèé ëïðöîïèäè÷åñéèé àíàëèçàòíð äðåâáíåðóññêïâí ýçûéà:
ééíâæñè÷åñéèå è øåðíïèäè÷åñéèå ðåøåíèÿ / Å.À. Áàðâíïâ, A.Í.ìèðíïïâ, Å.Í.
Ëàïèí [è åð.] // 10-ÿ þæéëåíàÿ íåæäóíàðíïäíÿ êíîôåðåíöè «EVA 2007 ìñéâà». – I., 2007 [Ýëåêòðííûé
ðåñóðñ]. URL: http://conf.cpic.ru/eva2007/rus/reports/report_1130.html (ääòà íåðàùåíèÿ:
30.06.2010).

Çàëèçíÿê À.À.

Åðàíìàöéè-åññêèé ñëîâàðü ðóññêïáí ýçûêà. Ñëîâèçïåíáíèå. - ï.: Ðóññêèé ýçûê, 1977. 880 ñ.